

ca

collecțanea
athanasiana

STUDIA

MÁRIA-TISZTELET
ÉS MÁRIA-KEGYHELYEK
KÖZÉP-KELET-EURÓPÁBAN
A 18. SZÁZADBAN

I/17

MÁRIA-TISZTELET
ÉS MÁRIA-KEGYHELYEK
KÖZÉP-KELET-EURÓPÁBAN
A 18. SZÁZADBAN

Szerkesztette:

Terdik Szilveszter

Nyíregyháza

2024

COLLECTANEA ATHANASIANA

I. Studia

vol. 17.

Kiadja a

Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola

H-4400 Nyíregyháza, Bethlen G. u. 13–19.

Tel. +36 42 597 600

www.szentatanaz.hu

kiadvanyok@szentatanaz.hu

Felelős kiadó: *Odrobina László mb. rektor*

© Szerzők, 2024

A borítón:

A második máriapócsi könnyező ikon. Ismeretlen festő, 1707 körül.

Makói Juhász István felvétele, 2005.

ISSN 2060-1603

ISBN ISBN 978-615-6201-34-8

Nyomdai kivitelezés: *Kapitális Nyomda, Debrecen*

Felelős vezető: *Joó László*

Tartalom

Véghseő Tamás: Kegyhely – és szakrális táj – születik. Bevezető gondolatok	7
Jakab Attila: Régészeti kutatások a máriapócsi kegytemplomban	13
<i>Appendix: Istvánovits Eszter: Kora népvándorláskori temetkezés a máriapócsi templom kriptája alatt</i>	30
Terdik Szilveszter: A pócsi Istenszülő tisztelete az ortodox világban	51
Golub Xénia: Csodatévő Mária-ikonok és másolataik a magyarországi szerb templomok Istenszülő-trónjain	93
Hegedűs Enikő: A kolozsvári Könnyező Szűz kegyképének ábrázolásairól	133
Ana Dumitran: An unwelcome miracle: the weeping of the Virgin Mary's icon from Vidrasău (1780)	157
Tüskés Anna: „ <i>Lectulus noster floridus</i> ”. A győri székesegyház kegyképének ikonográfiájához	171
A konferencia programja	188

„Lectulus noster floridus” A győri székesegyház kegyképének ikonográfiájához

TÜSKÉS ANNA*

A győri székesegyház főoltárán álló kegykép az alvó gyermek Jézus fölött imádkozó Máriát ábrázolja (1. kép). A gyermek feje fehér vánkoson nyugszik, felsőtestét és két karját szabadon hagyja a belül fehér, kívül virágmintás takaró. Mária jobb válla felé enyhén oldalra hajtja fejét, kezét imára kulcsolja. Mindkét alak fejére fémből készült koronát illesztettek.¹ A kegyképet Walter Lynch, a Lisszabonban és Párizsban tanult író báró, 1647-től az írországi Clonfert egyházmegye püspöke hozta Magyarországra, amikor 1653-ban Cromwell katolikusüldözése miatt elmenekült hazájából.² A képpel először Bécsbe ment, ahol megismerkedett Püsky János győri püspökkel, aki meghívta az író püspököt, hogy legyen a győri káptalan tagja. Lynch 1655–1663 között Győrben élt, halála után a magával hozott kép a győri székesegyházba került. 1697. március 17-én, Szent Patrik, Írország védőszentje ünnepén a kép véres verítéket hullatott. 1704-ben gróf Sigbert Heister, Győr hadi kormányzója oltárt emelt a képnek.³ 1715-ben Heister és felesége, Cazzianer Aloysia alapítványt tett szombati litániák mondatására a kép előtt. 1767-ben Zichy Ferenc győri püspök új oltárt emeltetett, a fakeretes kegyképet ezüstkeretbe foglaltatta.⁴ 1797. március 17-én megünnepelték a könnyezés századik évfordulóját, Somogy Lipót és Székhelyi Majláth Antal győri kanonokok mondtak prédikációt.⁵

* A szerző az MTA BTK Irodalomtudományi Intézet tudományos segédmunkatársa

1 A kegykép történetét az alábbi források alapján ismertetem: Nedeczki László: *Fontes Gratiarum Marianarum novi et veteres...* Claudiopoli – Agriae, 1739; Telek József: *Tizenkét Csillagú Korona, 1769–1772*, Hatodik csillag hatodik beszéde: 749–766; Jordánszky Elek: *Magyarországban s az ahoz tartozó részekben lévő Boldogságos Szűz Mária kegyelem képeinek rövid leírása*. Póson, 1836, 56–57.

2 Walter Lynch. In: *Hierarchia Catholica Medii et Recentioris Aevi, Vol. 4. 1592–1667*. Ed. by P. Gauchat. Padua, 1935. 154; Kiss Tamás: Walter Lynch élete. Hitvallás, Különszám a kegykép Győrbe érkezésének 350. évfordulójára, 2005.

3 Bedy Vince: *A győri székesegyház története*. Győr, 1936. 19. (Győregyházmegye multjából I.). [Bedy, 1936]

4 Bedy, 1936, 21.

5 Somogy Leopold: *Rede über den wundervollen Blutschweiss des Gnadenreichen Marienbildes...* Raab, 1797; Majláth Antal: *Saecularis memoria Sacrae Imagini Beatissimae*

I. Kutatástörténet

Bálint Sándor a győri kegyképpel foglalkozva felvetette a képtípus eszmei összefüggését az Énekek éneke két szöveghelyével: „Íme, te szép vagy, én szerelmesem, és ékes: a mi ágyunk virágos” (1.15), „Én alszom, de a szívem virraszt” (5.2).⁶

Az 1980-as évektől kezdve több kutató foglalkozott a győri kegykép történetével, tiszteletével és magyarországi másolataival. Szilárdfy Zoltán, Tüskés Gábor és Knapp Éva a magyarországi búcsújáráshelyek 17–18. századi sokszorosított grafikai ábrázolásait összegyűjtő könyvükben hét darab fa- és rézmetset technikával készült, 18. századi ábrázolást közöltek.⁷ Ezek funkciója címlapelőzék, szentkép, imalap, címlapillusztráció; ikonográfiájukat tekintve a kegyképet az oltáron, vagy önmagában ábrázolják.

Szilárdfy Zoltán többször is foglalkozott a győri kegykép ikonográfiai prototípusával, amelyet a németalföldi Abraham van Merlen 1640 körüli rézmetsetében lát.⁸ A 17–18. századi búcsújárásról szóló könyvében Tüskés Gábor az eredetlegendáknál kiemeli, hogy 17. század utolsó éveiben több kegykép körül különböző csodás jelenségek – könnyezés, lebegés – történtek, amelyeket a zentai csatához kapcsolnak: a győri kegykép vérrel verítékezését és a pócsi kegykép könnyezését egyaránt összefüggésbe hozták a török felett 1697. szeptember 11-én aratott zentai győzelemmel.⁹

Serfőző Szabolcs tanulmányában részletesen elemezte többek között a „Mária az alvó gyermek Jézussal” ikonográfiai típus eredetét és elterjedését, gróf Zichy Ferenc püspök mecénási tevékenységét és az oltár mesterének kérdését.¹⁰ Az ikonográfia kérdésében arra jutott, hogy a típus kialakulása több korábbi ábrázolási hagyomány összefonódásából vezethető le, és a típus a 14. századi velencei művészetben alakult ki. Itáliától északra a 16. század második felében Németalföldön jelentek meg a Máriát az alvó gyermek Jézussal ábrázoló metsetek és festmények. A sokszorosított grafikai lapokat az antwerpeni Anton és

Virginis Mariae... Iaurini, 1800; *Emlékkönyv a győri Mária jubileumi ünnepségeiről (1697–1947)*. Összeáll. J. F. Győr, 1947.

6 Bálint Sándor: *Boldogasszony vendégségében*. Budapest, 1944, 44.

7 Szilárdfy Zoltán – Tüskés Gábor – Knapp Éva: *Barokk kori kisgrafikai ábrázolások magyarországi búcsújáráshelyekről*. Budapest, 1987, Kat. Nr. 99–105.

8 Szilárdfy Zoltán: *Barokk szentképek Magyarországon*. Budapest, 1984, 22. tábla; Szilárdfy Zoltán: Magyarországi kegyképek és –szobrok tipológiája és jelentése. In: Bálint Sándor – Barna Gábor: *Búcsújárási magyarok*. Budapest, 1994, 330.

9 Tüskés Gábor: *Búcsújárási a barokk kori Magyarországon a miráculumirodalom tükrében*. Budapest, 1993, 223.

10 Serfőző Szabolcs: A győri székesegyház Szűz Mária-kegyoltára. Művészettörténeti értesítő 48 (1999) 1–4. sz., 87–111.

Hieronimus Wierix készítették (2. kép). Serföző szerint „meglepő módon a téma ábrázolására igen kevés példát találunk az Itálián kívüli festészetben, csupán egy 16. századi madridi, egy 17. századi müncheni és néhány antwerpeni példáról van tudomásunk.” Ezeket azonban nem nevezi meg pontosan. Jelzi azonban, hogy néhány festményen és metszeten az Énekek énekéből vett latin felirat olvasható.

Hetény János soproni kanonok, plébános több könyvében foglalkozott a magyarországi Mária-tisztelettel teológiai és néprajzi szempontból.¹¹ A győri kegykép kultusztörténetének szentelt két könyvében részletesen ismerteti Walter Lynch püspök életét, a kegykép csodáját, a körülötte kialakuló kultuszt és a kultusz lelki, művészeti és tárgyi emlékeit.¹² Az ikonográfia vonatkozásában arra a következtetésre jutott, hogy a kép az ún. virasztó vagy alató Mária típusába tartozik, a kegyképek között egyedülálló ábrázolás. Prototípusát a holland Wierix-féle metszetekben látja, festését a 16. századra teszi.

Ami a győri kegykép másolatait illeti, két fő filiáció jelent meg a szakirodalomban. Molnár István kanonok, történész Tüskevár barokk kori emlékeit tárgyaló tanulmányában ismertette, hogy a tüskevári plébániatemplom főoltárképe a győri kegykép másolata.¹³ Székely Zoltán Hédervár 18. századi emlékei között leírja a kép egyik másolatát a templom egyik mellékoltárán (3. kép).¹⁴ Legutóbb Papp Faber Erika foglalkozott a győri kegyképpel, több írországi, egy németországi és több amerikai másolatát közölte.¹⁵

II. Ikonográfia

A kép ikonográfiájára irányuló eddigi kutatás tehát megállapította, hogy a kép 1. közvetlen előképe a németalföldi művészetben van, pontosabban a Wierix-család metszetein, 2. kevés Itálián kívüli festmény mutatja ez az ikonográfiát, és 3. a virágos takaró miatt valamiféle összefüggésben áll az Énekek éneke két

11 Hetény János: *A magyarok Máriája: Mária-tiszteletünk teológiája és néprajza*. Budapest, 2011. Köszönöm Barna Gábornak, hogy felhívta figyelmemet Hetény János munkásságára.

12 Hetény János: *A győri vérrel könnyező Szűzanya kultusztörténete*. Szeged, 2000; *A Szűzanya vérrel könnyező győri képének tisztelete napjainkban*. Összeáll. Hetény János. Budapest, 2008.

13 Molnár István: Tüskevár barokk kori emlékeinek története. *Művészettörténeti Értesítő* 30 (1981)/1.sz., 23–38., 27.

14 Székely Zoltán: Hédervár barokk-kori szakrális emlékei. Arrabona. A Győr-Moson-Sopron Megyei Múzeumok Közleményei 40. 2002/1–2. sz., 119–180., 135.

15 Papp Faber Erika: *Égi Édesanyánk könnyei (Tizenkét könnyező Mária-kép a Kárpát-medencében)*. Budapest, 2008, 64–77.

szöveghelyével. Tanulmányom célja, hogy új megközelítést javasoljak a kegykép ikonográfiájának meghatározásához.

Ami a 15–16. századi itáliai altató Mária típusú festményeket illeti, a legszorosabb párhuzamot Giovanni Bellini 1475 körül festett Contini Bonacossi Madonnájával látom, ami Mária fejtartását, imádkozó gesztusát, és a gyermek Jézus kéztartását és betakarásának módját illeti (4a. kép). A takaró itt ugyan nem virágos, de Jézus test- és kéztartása ezen áll a legközelebb a győri kegyképhez. Fontos megemlíteni a velencei festmény mellett a szicíliai Francoforte templom töredékes táblaképét (15. század) és Giacinto Brandinek (1621–1691) a római Musei Capitoliniben őrzött festményét (4b–4c. kép).¹⁶ A francoforte-i kép különlegessége, hogy Mária mellett a háttérben egy angyal áll, a római festményen pedig Jézus szalmán fekszik, fehér gyolcsba van takarva, feje alatt párna.

A velencei iskolához köthető a sibeniki Sv. Barbare Egyházművészeti gyűjteményben őrzött oltárka (5a. kép). Ezen Mária mellén keresztbe teszi kezét, Jézus anyjának szinte hátat fordítva, arccal a néző felé, az oldalán fekve alszik. Számos különbség ellenére érdemes egy ptuji várban őrzött képet is szemügyre venni (5b. kép): Jézus virágos pólyába csavarva, vánkoston fekszik, Mária imára kulcsolja kezét.

Áttérve az altató Mária típus németalföldi ábrázolásaira a legkorábbi az antwerpeni Anton (1552 k.–1604 k.) és Hieronymus (1553–1619) Wierix által készített két metszet: az egyik angyalok virágokat szórnak az ágyra, a másikon virágos takaró alatt, anyjától enyhén elfordulva alszik a gyermek (2a–2b. kép).¹⁷ A második metszetnek ismert kéziratossá beragasztott, színezett példánya a brugges-i Városi Könyvtárban (2c. kép).¹⁸ Hieronymus Wierix metszetét követi Raphaël Sadeler (I) metszete, amely illusztráció Matia Ceschi Otium spirituale mellifluarum precationum című művéhez (München, Anna Bergia, 1617, 6a. kép).¹⁹ Ugyancsak a második metszettel mutat szoros párhuzamot a zaragozai Archivo Histórico Provincial-ban őrzött archív felvételen látható barokk keretbe illesztett, kisméretű kép (6b. kép).

A második metszettel ikonográfiai párhuzamban áll a Bordeaux-i Szent Kereszt templom (Église St Croix) déli mellékhajójának falán lógó, talán a 17. század elejéről származó festmény: az alvó Jézushoz imádkozó Máriát ábrázolja, amint két angyal virágokat szór rájuk (7. kép). A virágok beborítják a fejét

16 1660 körül. Róma, Musei Capitolini, Inv. PC271.

17 *The Wierix family, part IV*. Ed. by Zsuzsanna van Ruyven-Zeman – Marjolein Leesberg – Jan Van der Stock, Rotterdam, 2003, 148, cat.nr. 778.

18 Eenen deuoten ghebeden boeck die welcken eenen mensehe verwecken sal tot deuotien [Ms. 676]

19 *Aegidius Sadeler to Raphael Sadeler II*. Text by Dieuwke de Hoop Scheffer. Ed. by Karel Gerard Boon, Amsterdam, 1980, 293.

jobb karjára hajtva alvó gyermek testét, takaróját és párnáját. A két angyal között, a baldachinszerű architektúra alatt felirat olvasható: „Lectulus noster floridus”, idézet az Énekek énekéből: „ecce tu pulcher es dilecte mi et decorus lectulus noster floridus” (1,16), azaz „Szép vagy, szerelmem, elbájolóan szép! Nyoszolyánk üdezőld” (Szent István Társulat), „De szép vagy, kedvesem, milyen gyönyörűséges! Üde zöld a fekvőhelyünk” (Káldi Neovulgáta).

III. Ikonográfiai prototípus

Az eddigi művészettörténeti elemzések nem mélyültek el a metszeteken és képeken olvasható idézettel. A felirat középkori értelmezésének és ábrázolásának vizsgálata látszólag távol áll a győri kegykép témájától, viszont közelebb visz ikonográfiai prototípusa kialakulásának megértéséhez.

Az Énekek énekével több egyházatyja foglalkozott, majd az 1120-as és 1130-as években több kommentárt írt hozzá a bencés majd ciszterci Guillaume de Saint-Thierry (1070/80–1148), az észak-kelet franciaországi Saint-Thierry monostor apátja, a szerelmi misztika hagyományának alapítója. Három kommentárjában Clairvaux-i Szent Bernát, Szent Ambrus és Szent Gergely vonatkozó műveit vizsgálta, majd egy önálló műben megírta saját kommentárját. Az Énekek énekét morális szempontból értelmezi, kiemelve Isten mint vőlegény és a hívő lélek mint menyasszony kapcsolatát.²⁰ A „lectulus noster floridus” sorhoz kapcsolódó hosszú kifejtés így kezdődik: «Ezért a menyasszony azonnal tovább beszél a gyümölcsről, és azt mondja: „A mi kis ágyunk virágos.” A kis virágos ágy a szeretettel és a Szentlélek örömeivel teli lelkiismeret; az igazság állandó gyümölcse. Ez az ágy, amelyről a Vőlegény azt mondja: „Kire tehetném én a Szentleket hacsak nem arra, aki alázatos és nyugodt, aki féli az én szómat?...»²¹

Számos későbbi misztikus szerző táplálkozott Guillaume de Saint-Thierry művéből. Lectulus noster floridus a címe Johannes Veghe 15. századi münsteri prédikátor misztikus művének. Veghe (1435 körül – 1504) a kölni egyetemen tanult egy 1450-es matrikula bejegyzés szerint, majd 1451-ben belépett a Fratres Vitae Communis münsteri házába.²² 1469-ben a rend Rostock-i házában rektora lett, majd 1471-ben visszatért Münsterbe, ahol 1475-től ugyancsak rektor. 1481-től betegsége miatt visszavonult tisztségétől, a münsteri Niesink apácák gyóntatója lett és irodalmi munkásságának élt. A misztikus és huma-

20 Arblaster, John: Lectulus noster floridus: In Bed With William of Saint-Thierry. Konferencia előadás, International Medieval Congress location: Leeds, 1–4 July 2013. Köszönöm a szerzőnek, hogy elolvashattam még kéziratban levő szövegét.

21 *Patrologia Latina*, vol. 180. Ed. by Jacques Paul Migne. Paris, 1890, 506–509.

22 Löffler, Klemens: Johannes Veghe. In: *Catholic Encyclopedia*, Vol. 15. Ed. by Charles Herbermann. New York, 1913.

nista devotio moderna és a későközépkori kert allegóriája szempontjából egyaránt kiemelkedő „Lectulus noster floridus” című művét a Niesink apácáknak ajánlotta.²³

Ezekben a misztikus művekben található a győri kegykép ikonográfiai prototípusának tartalmi és képi forrása. Az 1300 körüli Rothschild Canticles 68r felső miniatúráján a menyasszonyt látjuk, amint három asszony virágokat és zöld ágakat szór az ágyára (8. kép).²⁴ A Yale University Beinecke Library-ben őrzött, gazdagon illusztrált florilegium meditációkat és imádságokat tartalmaz. Legfőbb forrásai az Énekek éneke és Szent Ágoston De Trinitate című műve. A kódexet egész oldalas miniatúrák, iniciálék, és rajzok díszítik, stílusuk azt mutatja, hogy több művész dolgozott rajta.²⁵ A 68r oldalpárján olvasható szöveg öt egységből áll, melyek két különböző forrásból származnak: három tartalmaz idézetet az Énekek énekéből és kettő Szent Ágoston A Szentháromságról című művéből.²⁶

Fulcite me floribus stipate me malis quia amore langueo. (Énekek éneke 2.5) / *Adjatok mazsolás kalácsot, hadd kapjak erőre, üdítsetek föl almával, mert a szerelemtől egészen beteg vagyok!* (SZIT) / *Üdítsetek szőlőskaláccsal, frissítsetek almával, mert beteg vagyok a szerelemtől!* (KNB)

Surge aquilo et veni auster perfla hortum meum et fluant aromata illius. (Énekek éneke 4.16) / *Támadj fel, északi szél, siess, déli szél! Járd át kertemet, hadd szálljon illata! Akkor eljön kedvesem a kertjébe, hogy élvezze pompás gyümölcsseit!* (SZIT) / *Rajta, északi szellő! Déli szél, jöjj! Lengj át kertemen, hadd áradjon szét balzsamos illata!* (KNB)

23 Rademacher, Heinrich: *Die Entwicklung der lateinischen Servatius-Legende bis zur Mitte des 12. Jahrhunderts.* Bonn, 1921; Rademacher, Heinrich: *Mystik und Humanismus der Devotio Moderna in den Predigten und Traktaten des Johannes Veghe: ein Beitrag zur Geistesgeschichte Münsters um 1500.* Hiltrup, 1935; Veghe, Johannes – Rademacher, Heinrich: *Lectulus noster floridus, unser Blumenbetschen: eine devot-mystische Schrift des 15. Jahrhunderts.* Hiltrup, 1938; Schmidtke, Dietrich: *Johannes Veghe und Pseudo-Veghe. Die deutsche Literatur des Mittelalters.* In: *Verfasserlexikon. Vol. 10.* Ed. by B. Wachinger – K. Ruh – W. Schröder – F. Z. Worstbrock. Berlin–New York, 1978, 190–99; Schmidtke, Dietrich: *Studien zur dingallegorischen Erbauungsliteratur des Spätmittelalters. Am Beispiel der Gartenallegorie (Hermaea N.F. 43).* Tübingen, 1982. 18, 30 (Nr. 5a).

24 Beinecke Rare Book and Manuscript Library, Yale University, MS 404.

25 Hamburger, Jeffrey F.: *The Rothschild Canticles: Art and Mysticism in Flanders and the Rhineland circa 1300.* New Haven, 1990.

26 A magyar fordítások forrása: *Szent István Társulati Biblia* (SZIT); Káldi-Neovulgáta (KNB); Aurelius Augustinus: *A Szentháromságról.* Ford., bev., jegyz. Gál Ferenc. Budapest, 1985. 49, 101. (Ókeresztény írók 10.)

Monte Palatio quippe [Haec autem Visio] merces est fidei; cui mercedi per fidem corda mundantur, sicut scriptum est: «Mundans fide corda eorum» (Act. 15,9). (De Trinitate 1.8) / A színelátás a hit jutalma, és erre a jutalomra a hit tisztítja meg a szívet, ahogy írva van: «Hittel tisztította meg a szívüket» (ApCsel 15,9). (Gál)

Illa est ergo species quae rapit omnem animam rationalem desiderio sui tanto ardentiozem quanto mundiozem et tanto mundiozem quanto ad spiritalia resurgentem, tanto autem ad spiritalia resurgentem quanto a carnalibus morientem. (De Trinitate 2.17) / Ez a színelátás minden értelmes lelket vágygal tölt el, s minél tisztább, annál erősebb benne a vágy, s annál tisztább, minél inkább lelkiekre irányul, s annál inkább lelkiekre irányul, minél inkább meghalt a testieknek. (Gál)

Introduxit me in cellam vinariam (Énekek éneke 2.4) / Bevezet a bornak házába (SZIT) / Bevitt engem a bor házába (KNB)

Az Énekek énekéből vett első két idézet illusztrációja a 68r felső miniatúrája a nyoszolyán fekvő menyasszonnyal, akire virágokat és zöld ágakat szórnak az asszonyok. Az utolsó idézet a 68r alsó miniatúrájához tartozik, amelyen Krisztust látjuk, amint bevezeti a menyasszonyt a boros pincébe és kelyhet nyújt neki.

A Wierix-féle első metszet (2a. kép) és a bordeaux-i Szent Kereszt templom képének (7. kép) virághullató angyalai a Rothschild Canticles miniatúrájának (8. kép) menyasszonyra virágot szóró asszonyai párhuzamaiként értelmezhetők. A virághullatás utal a megtestesülésre, Isten lelki egyesülése Krisztus által Máriával, és minden emberi lélekkel. Egyértelműen ezt az üzenetet hordozza a 17. századi bordeaux-i festmény a két virágszóró angyal közé az Énekek énekéből írt idézettel (9. kép).

A győri kegykép magyarországi másolatainak eddig összegyűjtött emlékeihez csak néhány adatot szeretnék hozzátenni: 1. Győr, Német Ispita, 2. Győr, Szent Imre templom (modern), 3. Gyulafehérvár, Batthyaneum (fém lapra festve), 4. Nyíregyháza, Görögkatolikus Múzeum (10a–10b. kép).²⁷ A kegykép sokszorosított grafikán a 19. századi imalapokon és imakönyvekben is megjelenik. Imalap formájában találkozunk vele Bucsanszky Alajos sorozatában; imakönyv illusztrációjaként a győri Streibig Leopold nyomdájában 1826-ban A két atyafi szent szűznek Gertrudis és Mechtildis imádságos könyve címmel megjelent imakönyvben (10c–10d. kép).

Összegezve megállapítható, hogy a győri kegykép legszorosabb ikonográfiai párhuzama Giovanni Bellini 1475 körül festett Contini Bonacossi Madonná-

27 A nyíregyházi Görögkatolikus Múzeumban őrzött, apácamunkával díszített kép provenienciája ismeretlen.

ja, Mária fejtartása, imádkozó gesztusa, és a gyermek Jézus kéztartása és betakarásának módja szempontjából. A kép ikonográfiai prototípusának tartalmi és képi forrása a 12–15. századi misztikus szerzők Énekek éneke értelmezésében van, amely a megtestesülésre helyezi a hangsúlyt: Isten lelki egyesülése Krisztus által Máriával, és minden emberi lélekkel.

Képmelléletek

1. kép: Altató Mária. Kegykép. 17. század. Győr, székesegyház, főoltár. Fénykép: Szabó Béla

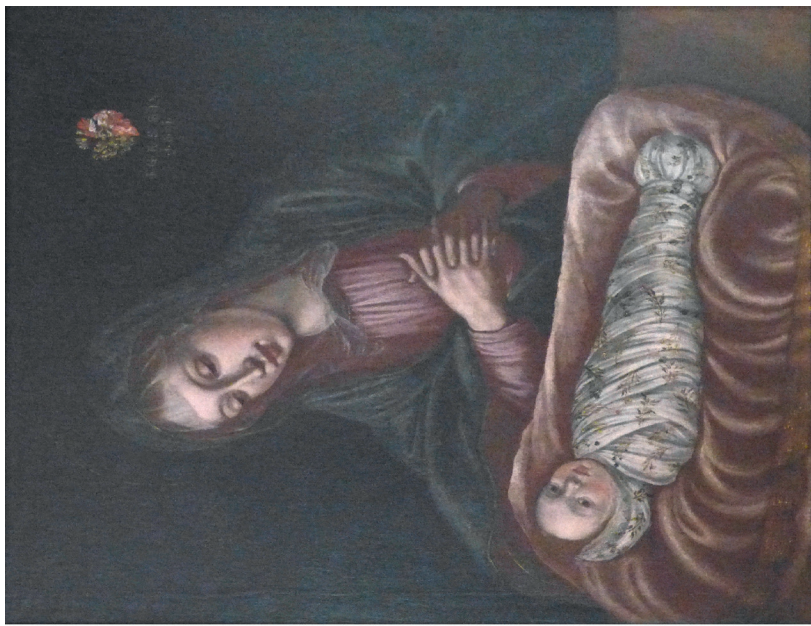
2. kép: a) Anton Wierix: Alató Mária. Rézmetszet. Hollstein Durch 778;
 b) Hieronymus Wierix: Alató Mária. Rézmetszet. Hollstein Durch 779-1(2);
 c) Hieronymus Wierix: Alató Mária. Színezett rézmetszet. Brugges, Városi Könyvtár

3. kép: A győri kegykép másolata a hédervári templom mellékoltárán. 18. század. Fénykép: Tüskés Anna

4. kép: a) Giovanni Bellini: Contini Bonacossi Madonna. 1475 körül. Firenze, Uffizi. Fénykép: http://www.museumsinflorence.com/museicontini_bonacossi_collection.htm; b) Madonna della Neve. Tíblakép, 15. század. Francoforte, Chiesa Madre di S. Antonio Abate. Fénykép: http://www.comune.francoforte.sr.it/Feste%20e%20Tradizioni_file/page0004.htm; c) Giacinto Brandi: Altaró Mária. Róma, Musei Capitolini, PC 271. Fénykép: Tüskés Anna

5. kép: a) Velencei iskola: Altató Mária. Sibenik, Sv. Barbare Egyházművészeti gyűjtemény. Fénykép: Tüskés Anna;
b) Altató Mária. Pruj, vár. Fénykép: Tüskés Anna

6. kép: a) Raphael Sadeler: Altáró Mária. Illusztráció Matia Ceschi Otium spirituale mellőzuarum precatonum című művéhez (München, 1617); b) Altáró Mária. Archiv felvétel. Zaragoza, Archivo Histórico Provincial

3. kép: Altató Mária. Bordeaux, Szent Kereszt templom (Église St Croix). Fénykép: Tüskés Anna

8. kép: *Rothschild Canticles*, 67v-68r, 1300 körül. Yale University Beinecke Library, MS 404. Fénykép: <http://brbl-dl.library.yale.edu/ufind/Record/3432521>

9. kép: Altató Mária. Részlet. Bordeaux, Szent Kereszt templom (Église St Croix). Fénykép: Tüskés Anna

10. kép: a) Altató Mária. Fém lapra festve. Gyulafehérvár, Batthyaneum. Fénykép: Tüskés Anna;
 b) Altató Mária. Apácamunkával díszítve. Nyíregyháza, Görögkatolikus Egyházművészeti Gyűjtemény. Fénykép: Puskás Bernadett;
 c) Altató Mária. Imalap. Imalap, Bucsánszky Alajos sorozata. Magyar Nemzeti Múzeum, Történelmi Képcsarnok T345;
 d) Altató Mária. Imakönyv illusztráció. Győr, Streibig Leopold nyomdája, 1826.